

Normalleşme Değil Farklılaşma Dönemi

Bazılarınız hatırlayacaktır, çok eskiden değil daha 2000'lerin öncesinde en büyük özlemlerimizden biri "ekonomide normalleşme" idi. Esas itibarıyla "gerçek ve çağdaş bir piyasa ekonomisi" niteliğine kavuşmayı kastediyorduk bununla ve önümüzde hemen bütün kurumlarıyla işleyen örnekler vardı. Oysa bugün dozu giderek artan ve pek çok alana yayılan bir belirsizlikler yumağı ile kuşatılmış durumdayız. Üstelik karşılaştığımız sorunlar açısından elimizde hazır modeller ve şablonlar yok, bildiğimiz formüller yetersiz kalıyor. Gelişmekte olan ülkeler içindeki konumumuzu pozitif anlamda farklılaşarak yükseltmek için uygun ortamın ve koşulların en fazla bir araya geldiği bu dönemde, yani önümüzdeki birkaç yılda, hem konjonktürel risklerin yönetimi hem de ekonomik yapının temellerini güçlendirmek için ihtiyaç duyacağımız stratejik beceri ve yaratıcı akıl, bu açıdan da hayati önem kazanıyor.

Asıl sınav şimdi başlıyor

Aslında küresel kriz süresince hep vurgulamıştık, esas güçlük kriz sonrasında üretilecek politikalar bağlamında ortaya çıkacaktı. Bunun ağırlıklı nedeni de, krizin küresel niteliğinden dolayı krizin aşılması için gösterilecek çabanın ve alınacak tedbirlerin küresel ölçekte olması gereği, kriz sonrasında ise her ülkenin kendine özgü yapısı ve sorunları nedeniyle birbirinden farklı politikalara ve stratejilere ihtiyaç duyacağı gerçeği idi.

Nitekim Türkiye de finans sisteminin hasar görmemesi ve dış kaynak girişi ile hızla düzelen bekleyişler ve yükselen iç talep sayesinde krizdeki gerilemeyi bir yılda telafi etmiş, ancak iç dinamikler ve yapısal zafiyetler değişmediği için büyüme sürecinin devamlılığı bu defa da cari açık duvarına dayanmıştır.

Öte yandan küresel ölçekteki çalkalanmanın ne zaman ve ne şekilde sona ereceği de henüz kestirilemiyor. Buradaki aksama ise, reel ekonomide yani mal ve hizmet üretimi ve ticaretinde değil, finans hareketlerine verilecek düzen noktasında yoğunlaşıyor. Yani küresel belirsizlik, bizim göreceli olarak sorunsuz görüldüğümüz bir alanda toplanmış durumda. Dünya bununla uğraşırken, bizim reel ekonomik yapımız ile ilgili sorunlarımızı çözümlmek için sahip olduğumuz avans süresi uzuyor.

Reformlar ve stratejik hamle

Ancak bu avansı isabetli kullanmak için gereken stratejik program ve buna bağlı eylem planı henüz net bir şekilde ortaya konmuş değil. Üstelik cari açığın tehdit altında tuttuğu mevcut dengelerin, bankacılık sisteminde de zafiyet yaratma ihtimali var. Kamu maliyesinde durum iyi görünse de, bunun uzun vadede de devam edeceğine dair yatırımcı algısı için ek güvencelere ihtiyaç duyuluyor.

Bu da yapısal zafiyetlere yönelik temel reformlar ve kurumsal alt yapıya yönelik stratejik hamlelerin bir an önce hızlandırılmasını gerektiriyor.

Kamu otoritesinin şimdiye kadar dikkatli ve oldukça başarılı yürüttüğü kısa dönemli konjonktür yönetimi de, son kararlar ile ilgili yetkililerin açıklamalarından anlaşılacağı gibi, giderek başarısının öngörülmesi güçleşen karmaşık tedbirleri zorlu kılacak gibi. Bu nedenle dengeler üzerindeki risk faktörlerinin kaynağını kurutacak köklü inisiyatifleri hızlandırmak, sadece yatırım ve istihdam gibi kritik darboğazların aşılmasını sağlamakla kalmayacak, aynı zamanda kaynak maliyetini ucuzlatarak konjonktür yönetiminde de elimizi güçlendirecektir.

Kaldı ki ilk ayını yaşadığımız 2011 yılında ortaya çıkacak küresel fırsatlardan yeterince yararlanmamız da buna bağlı. Birleşmiş Milletler Kalkınma ve Ticaret Örgütü (UNCTAD) raporu, kriz döneminde küresel doğrudan yatırımlar içinde gelişmekte olan ülkelerin payı çarpıcı bir şekilde artarken ve yüzde 50'yi bulurken, Türkiye'nin payının tersine bir ayrışma ile binde 7'ye gerilediğini ortaya koymuştu. Likidite sıkışıklığı nedeniyle yüksek kaldıraç gerektiren birleşme ve devralma işlemlerinin büyük ölçüde düştüğü bu dönemde yatırımların çoğunluğu sıfırdan (yeni) yatırım şeklindeydi. Bu tür yatırımların en fazla yatırım cazibesi ve düşük riski bulunan ülkelere yöneldiği düşünülürse, Türkiye'nin bu nitelikte görülmediği ortaya çıkıyor. 2011'den itibaren bu defa birleşme ve devralmaların hızlanacağı bekleniyor. Türkiye ağır davranırsa bu kategoride de umduğu kadar yatırım çekmeyebilir; bu da cari açık finansmanının sıcak paraya bağımlılığını arttırabilir.

Tasarım zaafı

Doğrusu, sadece reformlar konusunda hızlanmaktan ibaret değil derdimiz. Stratejik tasarım konusunda da çarpıcı bir başarı hikayemiz ve deneyimimiz yok. Siyasi konularda fazlasıyla renkli ve oldukça yaygın bir ortamda yaptığımız tartışmaları, ekonomik sorunlar ve düzenleyici mevzuat konusunda pek göremiyoruz. Kamuoyuna yansıyan ekonomik gündem, iç dinamiklerin dönüştürülmesi ve faktör verimliliği gibi temel yapı sorunlarından çok, faiz/kur/fiyat düzeyi gibi makro değişkenler üzerinde yoğunlaşıyor.

Sözleşili tasarruf açığından hareket eden bir Kurumlar Vergisi (yatırıma dönüşecek kazancın özendirilmesi) ya da KOBİ'lerin rekabet gücünü arttıracak Teşvik Sistemi üzerinde kapsamlı bir tartışmaya tanık oldunuz mu?

Stratejik hamle yapmak için stratejik öncelikleriniz olmalıdır.